Regionstyrelsen §§ 199-227

Tid: 2017-11-28 09:00-15:25

Plats: Regionens hus, sal A

§ 216 Motion - Bygg miljö- och energismart - bygg i trä

Diarienummer: RJL 2017/1722

Beslut
Regionstyrelsens föreslår regionfullmäktige att

- Motionen är besvarad.

Reservationer
Samtliga ledamöter i Socialdemokraterna och Miljöpartiet till förmån för eget förslag.

Sammanfattning
Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, Miljöpartiet föreslår i motionen

- Att Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi. Region Jönköpings län vid varje nybyggnation undersöker möjligheten att bygga i trä.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2017-11-14
- Protokollsutdrag arbetsutskottet 2017-11-14
- Tjänsteskrivelse 2017-11-01
- Protokollsutdrag arbetsutskottet 2017-09-04
- Tjänsteskrivelse 2017-08-30
- Protokollsutdrag arbetsutskottet 2016-11-14
- Motion 2016-05-20

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde
Sibylla Jämting yrkar att första att-satsen kan anses besvarad, bifall till andra att-satsen. Instämmer i yrkandet gör Carina Ödebrink.

Rune Backlund yrkar att motionen är besvarad med den komplettering som gjordes i samband med arbetsutskottets beredning 2017-11-14.

Regionstyrelsen §§ 199-227

Tid: 2017-11-28 09:00-15:25

Beslutsgång
Ordföranden finner att styrelsen efter votering, med följande voteringsproposition och utfall:

JA för bifall till föreliggande förslag röstar: Rune Backlund, Jimmy Ekström, Malin Olsson, Bertil Nilsson, Anna-Karin Yngvesson, Hans Rocén, Samuel Godrén och Maria Frisk.

NEJ för bifall till Sibylla Jämtings yrkande röstar: Marcus Eskdahl, Jeanette Söderström, Jonas Nilsson, Rachel De Basso, Sibylla Jämting, Mikael Ekvall och Carina Ödebrink,

bifaller föreliggande förslag om att motionen är besvarad.

Beslutet skickas till
Regionfullmäktige

Vid protokollet

Siw Kullberg

Justeras

Maria Frisk Sibylla Jämting

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Strand
Strand

Region Jönköpings län

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-11-14 RJL 2016/1722

Region Jönköpings län

Regionfullmäktige

Motion - Bygg miljö- och energismart - bygg i trä

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige

- Motionen är besvarad

Sammanfattning

Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, Miljöpartiet har inkommit med motionen: Bygg miljö- och energismart - bygg i trä. Förslaget är att motionen är besvarad.

Information i ärendet

Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, Miljöpartiet föreslår i motionen att:

- Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi.
- Region Jönköpings län vid varje nybyggnation undersöker möjligheten att bygga i trä.

Det finns inte så mycket erfarenhet av att bygga vårdbyggnader i trä och det finns många överväganden att göra eftersom det är komplexa byggnationer. Information har samlats om det pågående arbetet med att bygga i trä i länet, om att bygga i trä samt risker och möjligheter. Professor Sven Thelandersson har presenterat sina erfarenheter för regionstyrelsen. Kirsi Janerö, Smart Housing Småland framhåller att man ska vara medveten om att i dagsläget är betongbaserat byggande så etablerat att det kan vara lätt att tendera att välja den beprövade vägen, vilket kan innebära att man riskerar att hämma utvecklingen inom träbaserat byggande. Region Jönköpings län har i Klimatrådet ställt sig bakom framtagande av en träbyggnadsstrategi, vilket kan bidra till nytänkande.

Aktuella arbeten

Klimatrådet

Den 22 juni 2017 ställde sig Klimatrådet bakom att en träbyggnadsstrategi tas fram för Jönköpings län. Region Jönköpings län kommer att behandla trästrategin för att ställa sig bakom den. I länets klimatråd har också en arbetsgrupp bildats för att stimulera träbyggande. Arbetsgruppens syfte är att utveckla och öka trähusbyggandet i Jönköpings län. I arbetsgruppen deltar närmare 15 aktörer som representerar forskning och utbildningsområdet, fastighets- och försäkringsbranschen, offentlig sektor och industri och Region Jönköpings län är representerad.

Smart Housing Småland

Smart Housing Småland (SHS) verkar för att öka det träbaserade byggandet med användning av planglas i smarta lösningar. Då gäller det i första hand lägenheter i modulsystem, men i en del förstudier har man även tittat på andra byggnader. För närvarande projekteras ett 6-vånings trähus som kommer att uppföras i Kalmar.
I och med Region Jönköpings läns engagemang i och finansiering till SHS ger vi signalen att vi står bakom det som är SHS bärande idé - ökat träbaserat byggande och inte enbart av hållbarhetsskäl.

Exempel på vårdbyggnationer i trä

Kirsi Janerö, Smart Housing Småland, Marie Johansson på LinnéUniversitetet och RISE och Susanne Rudenstam, Träbyggnadskansliet har givit oss exempel på aktuella vårdbyggnationer i trä.
- Högteknologiskt äldreboende i Falun.
- Svenska Vårdfastigheter och andra har byggt och bygger äldre-, omsorgs- och trygghetsboende på ett flertal platser i trä.

Enligt uppgifter från Landstingsservice, Bygg- och förvaltarenheten i Kalmar finns inga planer på att bygga sjukhus i trä idag.

Bygga i trä

Trä i byggnadsstommar

Trä är ett bra byggmaterial på rätt ställe och i rätt byggnad.
Limträ används med fördel som stomme i enplansbyggnader med stora spännvidder som idrottshallar och publika anläggningar med plats för stora balkkonstruktioner. En- och tvåplans bostadshus utförs med fördel i trä. Även flerbostadshus med fler än två plan och kortare spännvidder går att utföra i trä. Viktigt är att man vid byggnation av flerbostadshus i trä säkerställer att man inte bygger in fukt i konstruktionen och att byggnationen sker i torrhet genom att först bygga upp provisoriska tält som huset sedan byggs i. Byggnadstiden avgörs om man producerar huset prefabricerat eller det är platsbyggt. Det finns både prefabricerade betonghus och prefabricerade trähus. Med mindre spännvidder kan trähus transporteras i moduler vilket ger en kortare byggtid på byggarbetsplatsen.

Enplanshus och flerbostadshus i trä kan vara exempel på modulbyggande. Prefabricerade hus med fria spännvidder över 9 m är svåra att transportera i moduler. Istället är det då prefabricerade element av trä som används. Byggtiden på arbetsplats förlängs och produktionskostnaden ökar jämfört med att bygga med prefabricerade betongelement.

Flexibla och generella byggnader

Nya sjukhusbyggnader är komplexa och ska byggas flexibla och generella. Byggnaderna ska ha en lång livsläng och tåla flera anpassningar och ombyggnader under sin livstid för att möta framtidens sjukvård. Kravet att sjukhus ska byggas flexibla och generella genererar stora spännvidder (9-12 m) och bjälklag ska samtidigt tåla höga belastningar. Lokalerna i ett sjukhus ska vara lätta att anpassa och bygga om för olika behov och verksamheter. Våtrum ska kunna flyttas, utrymmen skall göras strålningssäkra från elektromagnetisk och radioaktiv strålning. Vid tillbyggnad ska den nya byggnaden ansluta till befintliga golv och våningshöjder i angränsande byggnader för att klara tillgänglighetskrav. Byggnadens stommar ska tåla förändringar och ge plats för framtida installationer.

Risker och möjligheter

- Standardiserade lösningar saknas för träbyggnader i flera plan vilket kan vara kostnadsdrivande
- Stora nedböjningar och svängningar i slanka konstruktioner av trä med stora spännvidder är ett problem.
- Vissa typer av ljudproblem, som kan vara svåra att bygga bort, förekommer i lätta stommar vilket är ett stort problem
- Vi har idag krav på installation av vattensprinkler i ny- och tillbyggnader eller vid större ombyggnader. En utlöst vattensprinkler genererar en vattenskada som måste saneras oavsett bjälklagsmaterial men kan vara förödande på träbjälklag.
- För fasader i trä eller med större inslag av trä blir det kortare tid mellan underhållsintervallen och kostnaden ökar.

En- och tvåplans administrationsbyggnader, skolbyggnader, bostäder, hotellbyggnader, stallbyggnader byggs med fördel i trä då dessa kan ha korta spännvidder eller utföras i ett plan. De tidigare stora trähusprojekten i Sverige handlar om flerbostadshus och hotell i flera plan samt publika hallar i ett plan.

Information av professor Sven Thelandersson

I samband med regionstyrelsens sammanträde 2017-08-22 medverkade Sven Thelandersson, professor i konstruktionstekning vid Lunds universitet med sina reflektioner om att bygga med trä.

Han informerade om fördelar med byggande i trä som flexibilitet, miljövänligt, låg vikt och möjlighet till god energiprestanda. Nyckelfrågor är bland annat

brandsäkerhet, fuktsäkerhet, beständighet och underhållsbehov samt fuktrelaterade deformation. I princip kan alla dessa frågor lösas, men trä ger sannolikt inte optimalt helhetsresultat för alla typer av byggnationer.

Han avslutade med att säga:

Byggnation är en komplex verksamhet, särskilt för specialbyggnader av den typ regionen ansvarar för. Se därför till att beställarverksamheten och deras konsulter har högsta möjliga kompetens, är oberoende av särintressen, är öppen för alla alternativ vad gäller byggsystem och har fokus på allmänintresset.

REGIONLEDNINGSKONTORET

Agneta Jansmyr
Regiondirektör

Arne Andersen
Direktör Verksamhetsstöd och service

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 190-216

Tid: 2017-11-14, kl 09:00-14:15

Plats: Regionens hus, sal A

§ 200

Motion - Bygg miljö- och energismart - bygg i trä

Diarienummer: RJL 2017/1722

Beslut
Regionstyrelsens arbetsutskott föreslår

- Motionen besvarad med en komplettering av svaret att Klimatrådet arbetar med en strategi , vilken sedan ska behandlas i Region Jönköpings län.

Reservationer
Reservation Carina Ödebrink och Sibylla Jämting till förmån för egna yrkanden.

Sammanfattning
Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, Miljöpartiet föreslår i motionen att: Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi. Region Jönköpings län vid varje nybyggnation undersöker möjligheten att bygga i trä.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2017-11-01
- Protokollsutdrag arbetsutskottet 2017-09-04
- Tjänsteskrivelse 2017-08-30
- Protokollsutdrag arbetsutskottet 2016-11-14
- Motion 2016-05-20

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde
Sibylla Jämting yrkar att första att-satsen kan anses besvarad, bifall till andra att-satsen. Instämmer i yrkandet gör Carina Ödebrink.

- Rune Backlund yrkar att motionen är besvarad med en komplettering av att Klimatrådet arbetar med en strategi, vilken sedan ska behandlas i Region Jönköpings län.

Region Jönköpings län

PROTOKOLL
UTDRAG

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 190-216

Tid: 2017-11-14, kl 09:00-14:15

Beslutsgång
Ordföranden ställer proposition på ovanstående yrkanden och finner att arbetsutskottet bifaller Rune Backlunds yrkande.

Beslutet skickas till
Regionstyrelsen

Vid protokollet

Siw Kullberg

Justeras

Malin Wengholm
Ordförande

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Strand

Region Jönköpings län

MOTIONSUNDERLAG

2017-08-30 RJL 2016/1722

Region Jönköpings län

Regionstyrelsens arbetsutskott

Motion - Bygg miljö- och energismart - bygg i trä

Inledning

Med anledning av motion från Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, miljöpartiet lämnas information i ärendet till regionstyrelsens arbetsutskott. Efter behandling i regionstyrelsens arbetsutskott skrivs förslag till beslut.

Information i ärendet

Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson Sibylla Jämting och Erik Hugander, miljöpartiet föreslår i motionen att:

- Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi
- Region Jönköpings län vid varje nybyggnation undersöker möjligheten att bygga i trä

Trä i byggnadsstommar

Trä är ett bra byggmaterial på rätt ställe och i rätt byggnad.
Limträ används med fördel som stomme i enplansbyggnader med stora spännvidder som idrottshallar och publika anläggningar med plats för stora balkkonstruktioner. En- och tvåplans bostadshus utförs med fördel i trä. Även flerbostadshus med fler än två plan och kortare spännvidder går att utföra i trä. Viktigt är att man vid byggnation av flerbostadshus i trä säkerställer att man inte bygger in fukt i konstruktionen och att byggnationen sker i torrhet genom att först bygga upp provisoriska tält som huset sedan byggs i. Byggnadstiden avgörs om man producerar huset prefabricerat eller det är platsbyggt. Det finns både prefabricerade betonghus och prefabricerade trähus. Med mindre spännvidder kan trähus transporteras i moduler vilket ger en kortare byggtid på byggarbetsplatsen. Enplanshus och flerbostadshus i trä kan vara exempel på modulbyggande. Prefabricerade hus med fria spännvidder över 9 m är svåra att transportera i moduler. Istället är det då prefabricerade element av trä som används. Byggtiden på arbetsplats förlängs och produktionskostnaden ökar jämfört med att bygga med prefabricerade betongelement.

Flexibla och generella

Nya sjukhusbyggnader är komplexa och ska byggas flexibla och generella. Byggnaderna ska ha en lång livsläng och tåla flera anpassningar och ombyggnader under sin livstid för att möta framtidens sjukvård. Kravet att sjukhus ska byggas flexibla och generella genererar stora spännvidder (9-12 m) och bjälklag ska samtidigt tåla höga belastningar. Lokalerna i ett sjukhus ska vara lätta att anpassa och bygga om för olika behov och verksamheter. Våtrum ska kunna flyttas, utrymmen skall göras strålningssäkra från elektromagnetisk och radioaktiv strålning. Vid tillbyggnad ska den nya byggnaden ansluta till befintliga golv och våningshöjder i angränsande byggnader för att klara tillgänglighetskrav. Byggnadens stommar ska tåla förändringar och ge plats för framtida installationer.

Risker och möjligheter

- Standardiserade lösningar saknas för träbyggnader i flera plan vilket kan vara kostnadsdrivande
- Stora nedböjningar och svängningar i slanka konstruktioner av trä med stora spännvidder är ett problem.
- Vissa typer av ljudproblem, som kan vara svåra att bygga bort, förekommer i lätta stommar vilket är ett stort problem
- Vi har idag krav på installation av vattensprinkler i ny- och tillbyggnader eller vid större ombyggnader. En utlöst vattensprinkler genererar en vattenskada som måste saneras oavsett bjälklagsmaterial men kan vara förödande på träbjälklag.
- För fasader i trä eller med större inslag av trä blir det kortare tid mellan underhållsintervallen och kostnaden ökar.

En- och tvåplans administrationsbyggnader, skolbyggnader, bostäder, hotellbyggnader, stallbyggnader byggs med fördel i trä då dessa kan ha korta spännvidder eller utföras i ett plan. De tidigare stora trähusprojekten i Sverige handlar om flerbostadshus och hotell i flera plan samt publika hallar i ett plan.

Enligt uppgifter från Landstingsservice, Bygg- och förvaltarenheten i Kalmar finns inga planer på att bygga sjukhus i trä idag.

Information av professor Sven Thelandersson

I samband med regionstyrelsens sammanträde 2017-08-22 medverkade Sven Thelandersson, professor i konstruktionstekning vid Lunds universitet med sina reflektioner om att bygga med trä.

Han informerade om fördelar med byggande i trä som flexibilitet, miljövänligt, låg vikt och möjlighet till god energiprestanda. Nyckelfrågor är bland annat brandsäkerhet, fuktsäkerhet, beständighet och underhållsbehov samt fuktrelaterade deformation. I princip kan alla dessa frågor lösas, men trä ger sannolikt inte optimalt helhetsresultat för alla typer av byggnationer.

Han avslutade med att säga:

Byggnation är en komplex verksamhet, särskilt för specialbyggnader av den typ regionen ansvarar för. Se därför till att beställarverksamheten och deras konsulter har högsta möjliga kompetens, är oberoende av särintressen, är öppen för alla alternativ vad gäller byggsystem och har fokus på allmänintresset.

REGIONLEDNINGSKONTORET

Agneta Jansmyr
Regiondirektör

Arne Andersen
Direktör Verksamhetsstöd och service

Region Jönköpings län

PROTOKOLL
UTDRAG

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 174-192

Tid: 2016-11-14, kl: 13:00-17:05

Plats: Regionens Hus, sal A

§ 184 Motion – Bygg miljö- och energismart – bygg i trä – motionsunderlag

Diarienummer: RJL 2016/1722

Beslut
Regionstyrelsens arbetsutskott

- föreslår att man i motionsunderlaget tar in ytterligare kunskap från exempelvis Träcentrum, Linnéuniversitetet samt från Smart Housing.

Sammanfattning
Med anledning av motion från Annica Nordqvist, Kajsa Carlsson (MP), Sibylla Jämting (MP) Erik Hugander (MP) lämnas information i ärendet till regionstyrelsens arbetsutskott.

Beslutsunderlag

- Motionsunderlag 2016-10-20

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde
Annica Nordqvist föreslår att ytterligare kunskap inom området inhämtas via Träcentrum, Linnéuniversitetet samt Smart Housing.

Beslutet skickas till
Regionledningskontoret – regiondirektör

Vid protokollet

Siw Kullberg

Justeras

Malin Wengholm
Ordförande

Region Jönköpings län

PROTOKOLL
UTDRAG

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 174-192

Tid: 2016-11-14, kl: 13:00-17:05

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Sandqvist

Region
Jönköpings län
2016 -05- 20

miljöpartiet de gröna

Dnr.....

MOTION

Regionfullmäktige, Region Jönköpings län

Bygg miljö- och energismart – bygg i trä

Näringsliv.
Skogsnäringen är en ekonomisk ryggrad i samhället och en central bärare av sysselsättning och välfärd i stora delar av Sverige. Träbranschen sysselsätter 10 000 årsarbetare i Jönköpings län och 20 000 i hela Småland. Ungefär 75 procent av landets totala sysselsättning inom träindustrin finns i Småland. Skogen ger råvara och energi i ett ständigt kretslopp. Vårt industriella kunnande, tillsammans med det faktum att vi i dag har mer skog än någonsin, kan vi dra nytta av för framtiden både för att motverka klimathotet och för att skapa fler jobb.

Miljö och hållbarhet.
Vid investeringar som sker utifrån långsiktiga perspektiv som 50 år är det extra viktigt att tänka på att byggnationen utformas på ett sätt, som motsvarar framtida krav och mål för såväl verksamhet som byggnormer. Det kan handla om lokaler som utformas för att via enkla renoveringar görs om för att fylla andra, framtida funktioner, men också om byggnormer som anpassas inte bara utifrån dagens behov utan också uppfyller framtidens krav på miljö och hållbarhet.
Att bygga i trä är klimatsmart. Ett trähus binder koldioxid och är ett bra materialval för miljön. Produktionen av trähus och hela byggprocessen ger dessutom en lägre klimatbelastning jämfört med konventionella hus. Det är en viktig aspekt eftersom mer koldioxid släpps ut i produktionsfasen av ett hus än under alla de år som huset används. Att öka byggande i trä handlar mycket om att höja kunskapen om miljöeffekter i hela kedjan från planering och upphandling till byggnation och slutligen rivning av byggnader. I dag handlar regelverk och miljödiskussioner kring hus nästan bara om energiåtgång vid användning. I ett hållbart samhälle bör vi även se till koldioxidutsläpp och beakta miljöpåverkan i ett livscykelperspektiv.

Trä lämpar sig väl till modernt byggande.
Trä är enkelt att bearbeta och lätt att transportera. Väggar och bjälklag byggs på fabriksgolvet, torrt och med hög noggrannhet. På byggplatsen monteras elementen snabbt och effektivt. I dag byggs också flerbostadshus av trä på fabrik som sedan monteras på byggplatsen. Ungefär på samma sätt som industrin för småhus gjort sedan decennier tillbaka. Genom prefabricering kortas processen på byggarbetsplatsen. I Sverige planeras också mer speciella fastigheter att byggas i trä, såsom sjukhuset i Kalmar t.ex. Idrottsanläggningar och broar är andra påbörjade projekt som också ställer extraordinära krav på byggnadsteknik. Växjö är en föregångare i att bygga större hus i trä och har därmed skaffat sig gedigen kunskap och erfarenhet inom trähusbyggnadsteknik.
Brandsäkerhet är ofta en återkommande frågeställning som diskuteras vid ett eventuellt trähusbygge. Idag är brandsäkerheten minst lika hög i en trähuskonstruktion p.g.a. densiteten i

bärande balkar, som i ett betonghus. Traditionellt byggda betonghus faller ihop tidigare vid brand än dagens trähus.
En viktig aspekt som borde uppvärderas mer är att trähus är friska hus. Det talar för att vid byggandet av sjukhus och andra vårdinrättningar bör trä som byggnadsmaterial prioriteras. Skolor och förskolor byggs ofta i trä, sjukhus och vårdinrättningar sällan.

Det finns en mängd positiva aspekter att beakta vid trähusbyggande. Här är några:

- **Summan koldioxidutsläpp minskar avsevärt för ett stort trähus kontra betonghus.**
- **Ett trähus byggs på kortare tid, jämfört med betong.**
- **Trähusbyggen är tysta.**
- **Trähus orsaker mindre ingrepp i miljön.**
- **Trähus blir inte sjuka.**
- **Trä är lätt att transportera.**
- **Trähus byggs av ett helt förnybart material.**
- **Trähus är hållbara.**
- **Trähus är brandsäkra.**

Vi vill därför att Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi för att kunna möta dagens och framtidens behov av byggnader på ett socialt, ekonomiskt och klimatmässigt hållbart sätt.

Kunskapsuppbyggnad och offentlig upphandling är två kritiska områden för att öka byggandet i trä. Trots att vi har en lång tradition att bygga i trä i vår region har vi inte byggt större trähus än här. Kunskapen finns idag och erfarenhet från andra närliggande regioner kan vi ta del av.

Med hänvisning till ovanstående yrkar

Miljöpartiet de gröna på:

- **att Region Jönköpings län tar fram en träbyggnadsstrategi.**
- **att Region Jönköpings län vid varje nybyggnation undersöker möjligheten att bygga i trä.**

Jönköping 2016 05 20

Annica Nordqvist Kajsa Carlsson Sibylla Jämting Erik Hugander